Heildarstarfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar

Ársskýrsla 2014

Heildarstarfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar

Ársskýrsla 2014

ANP 2015:770

Heildarstarfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar
Ársskýrsla 2014

ISBN 978-92-893-4328-2 (PRINT)
ISBN 978-92-893-4329-9 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2015-770>

ANP 2015:770

© Norræna ráðherranefndin 2015

Umbrot: Cecilie Ravik
Kápumynd: ScanPrint

www.norden.org/nordpub

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með *norrænu samstarfi* er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Efnisyfirlit

Formáli	7
1. Ársskýrsla yfirstjórnar	9
1.1 Norðurlönd án landamæra	9
1.2 Nýskapandi Norðurlönd	11
1.3 Sýnileg Norðurlönd	13
1.4 Opin Norðurlönd	15
2. Fjárhagsáætlun 2014 – samningaviðræðum við Norðurlandaráð fylgt eftir	17

Formáli

Saman erum við öflugri er yfirskrift framtíðarsýnar fyrir norrænt samstarf sem samstarfsráðherrarnir komust að samkomulagi um í febrúar 2014. Um sumarið var framtíðarsýnin gerð áþreifanlegri með ákvörðuninni um að nútímavæða starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar.

Meginmarkmið nútímavæðingarinnar er að styrkja enn frekar það öfluga og gagnlega samstarf sem er milli aðildarlandanna þannig að árangurinn af því að vinna saman verði raunverulega meiri en það sem löndin geta áorkað hvert um sig.

Tilgangur ársskýrslunnar er meðal annars að benda á nokkur dæmi um árangur af þessu tagi sem safnað hefur verið saman undir fjórum meginþemum framtíðarsýnarinnar; Norðurlönd án stjórnsýsluhindrana, nýskapandi Norðurlönd, sýnileg Norðurlönd og opin Norðurlönd.

Íslendingar fóru með formennsku í Norrænu ráðherranefndinni árið 2014.

Í formennskuáætluninni var lögð áhersla á þrjú meginverkefni; norræna lífhagkerfið, norrænu velferðarvaktina og norræna spilunarlistann. Unnið verður að formennskuáætlunum Íslendinga til loka árs 2016.

Árið 2014 hélt Norræna ráðherranefndina upp á tvö afmæli. Sameiginlegur vinnumarkaður Norðurlanda hefur verið til í sextú ár og samstarf Norðurlanda í jafnréttismálum hélt upp á fjörtú ára afmæli.

Þessi tvö svið eiga það sameiginlegt að starf síðustu áratuga hefur verið árangursríkt, en mikið verk er enn óunnið.

Enn er ýmislegt sem stendur í vegi fyrir frjálsri för vinnuafls yfir landamæri Norðurlanda. Áfram er unnið að því að ryðja þessum hindrunum úr vegi með það að markmiði að það verði eins auðvelt að flytja frá einu norrænu landi til annars og að flytja til nágrannasveitarfélags í heimalandinu.

Af þeim úrlausnarefnum sem eftir eru á sviði jafnréttismála má nefna hegðunarmynstur meðal stelpna og stráka sem byggir á staðalmyndum og sem takmarkar tækifærin hvað varðar menntun og atvinnulíf.

Áhuginn á því sem nefnt er norræna líkanið hefur farið stöðugt vaxandi, meðal annars utan Norðurlanda. Áætlunin um að kynna og marka Norðurlöndum stöðu á alþjóðavettvangi sem samstarfsráðherrarnir

samþykktu í tengslum við Norðurlandaráðsþing í Stokkhólmi í október er einn þáttur í því að halda við þessum áhuga. Áætlunin tekur fyrir þá styrkleika og gildi sem eru einkennandi fyrir Norðurlönd, meðal annars gagnsæi, traust milli fólks og til valdhafa og einnig mannúð. Eftir því sem heimurinn verður alþjóðavæddari verða þessi gildi sífellt mikilvægari fyrir okkur sem búum á Norðurlöndum og stöðugt áhugaverðari sem innblástur fyrir þá sem ekki búa þar. Þess vegna viljum við standa vörð um þau með hjálp kynningaráætlunarinnar.

Kaupmannahöfn, 1. júlí 2015.

Dagfinn Høybråten

Framkvæmdastjóri

Norræna ráðherranefndin

1. Ársskýrsla yfirstjórnar

1.1 Norðurlönd án landamæra

1.1.1 *Norðurlönd án landamæra skila milljarðaávinningi*

Um 70 þúsund Norðurlandabúar starfa í öðru landi en þeir búa í. Eftir því sem stjórnsýsluhindrunum fækkar á Norðurlöndum eykst hagvöxturinn. Samkeppnishæfni okkar eykst og ný störf verða til.

Vinnuframlag þeirra sem sækja starf utan búsetulandsins skilar nú þegar efnahagslegum ávinningi; árið 2014 var hann metinn á um 5,6 milljarða evra.

Svíar líta í meira mæli en aðrir Norðurlandabúar á Norðurlönd í heild sem sinn atvinnumarkað. Um 80 % þeirra sem sækja vinnu utan búsetulandsins gera það frá Svíþjóð.

Noregur er það land sem hagnast mest á þessum vinnuafslutningum. Um 60% allra þeirra sem sækja vinnu utan búsetulandsins vinna fyrir norska vinnuveitendur. Þeir skila norsku efnahagslífi um 4,3 milljörðum evra (33,6 milljörðum norska króna) á ári.

Danskt efnahagslíf nýtur einnig góðs af þessum hópi. Þeir sem búa utan Danmerkur en sækja þangað vinnu eru um þrettán þúsundum fleiri en þeir sem búa í Danmörku og sækja vinnu í öðrum löndum. Flestir í fyrrnefnda hópnum koma frá Svíþjóð. Samtals skilar sá hópur dönsku efnahagslífi um einum milljarði evra (7,3 milljörðum danskra króna).

Þessir miklu vinnuafslutningar draga úr kostnaði vegna atvinnuleysis í þeim löndum sem vinnuaflað leitar frá, það er að segja einkum í Svíþjóð og Finnlandi.

Að frumkvæði forsætisráðherra Norðurlanda komu samstarfsráðherrar Norðurlanda á fót Stjórnsýsluhindranaráðinu 1. janúar 2014 beinlínis í þeim tilgangi að starfið að því að ryðja úr vegi stjórnsýsluhindrunum verði skilvirkara.

Starfsemi Stjórnsýsluhindranaráðsins beinist að þremur áherslusviðum:

- Að losna við þær stjórnsýsluhindranir sem eru til staðar milli Norðurlanda.
- Að koma í veg fyrir að nýjar stjórnsýsluhindranir verði til.
- Að efla upplýsingastarf og gera það skilvirkara.

Siv Friðleifsdóttir fór með formennsku í Stjórnsýsluhindranaráðinu árið 2014.

1.1.2 „Þjarmað að skattaskjólum“

Til er verkefni sem þegar hefur skilað Norðurlöndun milljörðum króna. Verkefnið heitir réttu nafni „Norrænt samstarf um gerð samninga um upplýsingaskipti um skattamál við fjármálamiðstöðvar á aflandseyjum“. Á hversdagsmáli mætti kalla það „Þjarmað að skattaskjólum“.

Þetta er verkefni sem hefur skilað miklum árangri og umbylt stefnumótun í skattamálum á alþjóðavettvangi. Þökk sé þessu samstarfsverkefni hafa Norðurlönd náð samningum við nánast öll ríki heims þar sem bankaleynd eða önnur löggjöf torveldar aðgang að upplýsingum um skattamál.

Hvergi í heiminum er öruggt skjól fyrir þá sem hyggjast skjóta fé undan norrænum skatti. Eina undantekningin er Sameinuðu arabísku furstadæmin, en viðræður eru nú í gangi við þau.

Fram eftir síðustu öld voru skattaundanskot óveruleg en það var eins og stífla brysti þegar alþjóðavæðingin hófst af alvöru á 8. og 9. áratug síðustu aldar. Fjármagn einstaklinga og fyrirtækja fór þá að streyma frjálst milli landa án þess að yfirvöld gætu mikið að gert.

Upp úr síðustu aldamótum, þegar aðgerðir Efnahags- og framfarastofnunar Evrópu (OECD) gegn skattaskjólum stöðvuðust, tóku Norðurlönd höndum saman á þessu sviði. Vonast var til þess, að vegna þess að OECD hafði hótad sameiginlegum refsiaðgerðum, væri hægt að ná samningum við fáein lönd og halda síðan áfram með mikilli fyrirhöfn að semja við þau rúmlega fjórtíu sem þá væru eftir.

En árangurinn af verkefninu fór fram úr björtustu vonum. Tímasetningin var fullkomin því hún fór saman við að á alþjóðavettvangi beindist aukin athygli að skattaundanskotum og fjármögnun hryðjuverka. Nokkrum árum eftir að vinna að verkefninu hófst settu G 20-þjóðirnar málefnið á oddinn og árið 2009 mynduðu þau Alþjóðavettvanginn (Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes). Norðurlönd eru nú þegar í hópi örfárna ríkja sem hafa nánast fullbúið samstarfsnet með samningum um upplýsingaskipti.

Öllum er ljóst að þetta hefði ekki tekist án norræns samstarfs. Hvert um sig eru norrænu löndin of lítil til að vera áhugaverð sem samningsaðilar.

Nú heldur starfið áfram í Norræna vinnuhópnum gegn alþjóðlegum skattaundanskotum, NAIS, og þar er um þessar mundir áhersla lögð á innleiðingu upplýsingaskiptasamninganna.

Síðar er þörf á að bæta upplýsingaöflun í skattamálum enn frekar. Stefnt er að aukinni sjálfvirkni og þar með að því að upplýsingaskiptin verði ennþá auðveldari.

Norðurlöndin hafa valið nokkuð mismunandi starfshætti í þessum efnum, en öll eru þau sammála um að árangurinn hafi orðið betri en nokkur hafði þorað að vona. Norsk skattayfirvöld hafa hingað til náð bestum árangri en þau hafa endurheimt um það bil 40 milljarða norskra króna sem skotið hafði verið undan skatti. Þar í landi leggja menn áherslu á fyrirbyggjandi þátt samninganna. Nú er hvergi öruggt skjól fyrir skattaundanskot.

1.2 Nýskapandi Norðurlönd

1.2.1 *Könberg-skýrslan – varpað ljósi á samstarf Norðurlanda í heilbrigðismálum*

Sumarið 2013 tók Bo Könberg, fyrrum heilbrigðisráðherra í Svíþjóð, að sér að móta tillögur um það hvernig eigi að haga samstarfi Norðurlanda í heilbrigðismálum á næstu árum og hvaða svið eigi að leggja áherslu á. Markmiðið er auðvitað að leiða í ljós hvaða viðfangsefni á sviði heilsu og umönnunar er betra að takast á við í samstarfi Norðurlanda en einvörðungu í hverju landi fyrir sig.

Það voru forsætisráðherrar Norðurlanda sem upphaflega áttu frumkvæði að því þegar árið 2012 að láta gera ítarlega úttekt á samstarfinu í heilbrigðismálum. Hugmyndina um að gera umfangsmiklar úttektir af þessu tagi má rekja til svonefndrar Stoltenberg-skýrslu sem fjallaði um samstarfið á sviði varnar- og öryggismála.

Bo Könberg byggði úttektina á samtölum við alla helstu aðila í norrænu löndunum og á sjálfsstjórnarsvæðunum; heilbrigðisráðherra, þingmenn, hagsmunasamtök, sérfræðinga og stofnanir.

Skýrslunni var skilað til Kristjáns Þórs Júlíussonar heilbrigðisráðherra í júní 2014 sem tók við henni sem þáverandi formaður samstarfs norrænu félags- og heilbrigðisráðherranna.

Í skýrslunni eru 14 megin tillögur. Í lok árs 2014 ákváðu heilbrigðis- og félagsmálaráðherrar Norðurlanda að af tillögunum yrði lögð áhersla á eftirfarandi fimm svið í samstarfinu næstu árin:

- *Heilbrigðisviðbúnaður.*
- *Mjög sérhæfðar meðferðir.*
- *Sjaldgæfar sjúkdómsgreiningar.*
- *Geðlækningar.*
- *Starfsmannaskipti.*

Ráðherrarnir ákváðu einnig að hafa samband við utanríkis- og þróunarmálaráðherrana til að ræða hvernig hægt væri að vinna áfram með tillöguna um *aðgerðir gegn auknu sýklalyfjaónæmi*. Málið verður rætt á fundi heilbrigðisráðherra Norðurlanda í september 2015.

Í starfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar fyrir árið 2015 eru ýmis verkefni sem tengjast beint niðurstöðum og áherslum Könberg-skýrslunnar.

1.2.2 Nordic Built – hús sem fólk vill gjarnan búa í

Það var Norræna ráðherranefndin um atvinnu-, orku- og byggðamál sem átti frumkvæði að áætluninni *Nordic Built* sem komið var á fót árið 2012. Markmiðið var að setja af stað og styrkja samnorræn, orkunýtin verkefni í byggingageiranum sem fela í sér tækifæri til útflutnings á alþjóðamarkað.

Hugmyndin var að nota áætlunina til að hjálpa norræna byggingageiranum að komast í fremstu röð í Evrópu hvað varðar loftslagsvænar og nýskapandi lausnir á sviði bygginga.

Það sem kannski er sérstæðast við *Nordic Built* er að innan ramma áætlunarinnar hefur tekist að fá mismunandi aðila innan byggingageirans til að starfa saman að því að byggja hús þar sem fólk raunverulega vill búa; *Nordic Built* tókst að leiða saman meðal annars arkitekta, sérfræðinga á sviði búsetuumhverfis, félagsfræðinga og framtíðarfræðinga.

Nordic Built fól í sér þrjá mismunandi þætti eða einingar; *Nordic Built Charter*, *Nordic Built Challenge* og sameiginlega norræna hvatningu um að móta nýstárlegar og vistfræðilega sjálfbærar lausnir á sviði viðgerða og viðskiptalíkön fyrir þær.

Í *Nordic Built Charter* voru markmiðin fyrir norræna byggingariðnaðinn skilgreind. Sáttmálinn var mótaður af 65 forystumönnum úr byggingargeiranum. Viðmiðin byggjast á

sameiginlegum styrkleikum og gildum Norðurlanda og lýsa því hvaða viðmið leitast verði við að leggja til grundvallar þegar byggt er.

Nordic Built Challenge var hönnunarkeppni þar sem markmiðið var að endurbyggja fimm byggingar af mismunandi tegundum á ýmsum stöðum á Norðurlöndum út frá heildarhugsun með sérstakri áherslu á orkunotkun og losun koltvísýrings – og aukna vellíðan.

Meira en 130 aðilar úr norrænum byggingariðnaði hafa undirritað sáttmálann og skuldbundið sig til að fara að viðmiðum hans.

Fimm eigendur fasteigna hafa fengið nýstárlegar og metnaðarfullar tillögur um endurbyggingu með sérstakri áherslu á þau svið þar sem byggingariðnaðurinn stendur sterkt. Meðal þeirra fasteigna sem valdar hafa verið eru hvort tveggja íbúðarhús og skrifstofuhúsnæði. Markmiðið er að byggingarnar fimm eigi – hvort tveggja til lengri og skemmri tíma – að vera öðrum innblástur og fyrirmynd fyrir byggingariðnaðinn og sýna hvað hann getur gert þegar hvatning er fyrir hendi.

Nordic Built lauk árið 2014, en árangurinn af áætluninni mun halda áfram að skila sér langt inn í framtíðina.

1.3 Sýnileg Norðurlönd

1.3.1 *Áætlun um að kynna og marka Norðurlöndum stöðu á alþjóðavettvangi*

Á fundi sem haldinn var í tengslum við Norðurlandaráðsþing í Stokkhólmi samþykktu samstarfsráðherrar Norðurlanda fyrstu norrænu áætlunina um að kynna og marka Norðurlöndum stöðu á alþjóðavettvangi.

Allt hófst þetta þegar ári fyrr. Norræna ráðherranefndin, í samstarfi við norrænu löndin og *Kennedy Center for Performing Arts* í Washington DC í Bandaríkjunum, stóð þá fyrir mikill listahátíð sem nefndist NORDIC COOL 2013. Í tengslum við hana var einnig ákveðið að kynna það sem við á Norðurlöndum stöndum fyrir. Gildi á borð við jafnrétti, sjálfbærni og gagnsæi voru rædd á námsstefnum og kynnt með auglýsingaherferðum og í fjölmiðlum. Fjölmiðlaathyglin sem tókst að skapa varð meiri en nokkru sinni fyrr í sögu norræns samstarfs. Varfærnar mælingar sýndu að náðst hefði til þrjátíu milljóna manna í Bandaríkjunum og næstum jafn margra í okkar eigin löndum.

Reynslunni af NORDIC COOL var safnað saman í tengslum við undirbúningsrannsókn sem sýndi að hagsmunaaðilar úr öllum geirum

samfélagsins óskuðu eftir sameiginlegri kynningaráætlun fyrir öll Norðurlönd. Norðurlönd hafa hvert um sig áætlanir af þessu tagi, en margir gera sér ljóst að lítil lönd á borð við Norðurlönd geta oft haft gagn af því að koma fram í sameiningu. Þökk sé áralöngu og virku samstarfi Norðurlanda getu þau boðið upp á sameiginlegan markað fyrir viðskipti, atvinnu, rannsóknir og menntun, samfélag sem byggir á gagnsæi og trausti, og auk þess stórkostlega fallega náttúru. Og við getum miðlað af þeirri reynslu sem býr að baki norræna velferðarsamféluginu – norrænu sjónarhorni.

Áætlunin byggir á gildum sem eru öll hluti af norræna líkaninu:

- Gagnsæi og trúin á að allir hafi rétt á að koma skoðunum sínum á framfæri.
- Gagnkvæmt traust og, þökk sé nálægð við valdið, einnig traust á forystumönnum samfélagsins.
- Mannúð, umburðarlyndi og sannfæring um að allir menn séu jafn mikils virði.
- Sjálfbær umsjón og þróun náttúru og atvinnulífs.
- Ný hugsun þar sem unnið er með sköpunargáfu og nýsköpun.

Norrænu ráðherrarnir hafa tekið skýrt fram að þeir vonist til að áætlunin verði nú að veruleika í sameiginlegu átaki sem miðar að því að efla samkeppnishæfni og áhrif Norðurlanda á alþjóðavettvangi með samhæfðum aðgerðum.

1.3.2 Upplýsingastarf tengt loftslagi

Norræna ráðherranefndin hóf þegar árið 2013 sérstakt átak um miðlun upplýsinga um loftslagsmál til ungra fullorðinna einstaklinga, en það er markhópur sem erfitt er að ná til og sem mönnum sést oft yfir þegar kemur að loftslagsmálum.

Átakið byggði á árangursríku og áralöngu samstarfi Norðurlanda í loftslagsmálum og var nefnt loftslagssamtal. Fyrir utan ráðherra loftslags- og umhverfismála á Norðurlöndum komu einnig að starfinu vísindamenn sem starfa fyrir Milliríkjanefnd Sameinuðu þjóðanna um loftslagsmál (IPCC).

Markmiðið var að miðla þeirri þekkingu sem safnað hefur verið saman í IPCC-skýrslunum. Þetta var gert í ýmsum tilgangi. Meginatriðið var að miðla þekkingu um niðurstöður loftslagsrannsókna, en jafnframt að varpa betra ljósi en áður á afleiðingar loftslagsbreytinganna. Jafnframt var reynt að varpa ljósi á það sem þarf að gera og sem hægt er

að gera til að draga úr loftslagsbreytingunum og á afleiðingar þess annars vegar að grípa til aðgerða og hins vegar að gera ekkert.

Í því skyni að ná til markhópsins ungra fullorðinna einstaklinga fékk Norræna ráðherranefndin þekkta norræna grínista sér til aðstoðar. Grínistarnir beittu kímni gáfunni til að segja frá loftslagsvánni á sinn eigin máta, innan ramma loftslagsherferðar Norrænu ráðherranefndarinnar. (<http://www.norden.org/is/norraena-radherranefndin/radherranefndir/norraen-radherranefnd-um-umhverfismal-mr-m/stofnanir-samstarfsstofnanir-og-vinnuhopar/vinnuhopar/vinnuhopur-um-loftslagssmal-kol/myndskeid-grinistar-taka-fyrir-loftslagsbreytingarnar>)

Frá vefsíðunni með grínistunum er krækja á vefverkfæri sem einnig er fjármagnað af Norrænu ráðherranefndinni. Þar geta notendur valið mismunandi loftslagsaðgerðir og -ráðstafanir og séð hvaða afleiðingar mismunandi valkostir hafa fyrir loftslagið (globalweirding.is/here).

Loftslagssamstarf Norðurlanda hefur með þessum hætti reynt að miðla flóknu efni á auðskiljanlegan og fræðandi hátt til markhóps sem erfitt er að ná til.

1.4 Opín Norðurlönd

1.4.1 Baráttan gegn mansali

Mansal felur í sér gróft mannréttindabrot. Með starfsemi Norrænu ráðherranefndarinnar gegn mansali er reynt að ná árangri á tveimur stigum. Annars vegar er reynt að efla starfsemina á vettvangi með því að stuðla að miðlun þekkingar og reynslu milli félagsmálayfirvalda, frjálsra félagasamtaka, saksóknara, lögreglu og annarra aðila við störf þeirra á Norðurlöndum, í Eystrasaltsríkjunum og í Norðvestur-Rússlandi. Hins vegar vill Norræna ráðherranefndin styrkja svæðisbundið samstarf í öllum geirum og á öllum sviðum um málefni sem tengjast mansali, yfir landamæri og milli mismunandi geira.

Norræna ráðherranefndin hefur frá byrjun síðasta áratugar unnið með virkum hætti að því að koma í veg fyrir mansal, að því að þeir sem stunda mansal verði dregnir fyrir dómstóla og að því að vernda og styðja fórnarlömb mansals.

Árið 2014 lauk þriggja ára áætlun sem samstarfsráðherrarnir áttu frumkvæði að og sem ýmsar fagráðherranefndir komu að. Skrifstofur Norrænu ráðherranefndarinnar í Eystrasaltsríkjunum þremur og Norðvestur-Rússlandi tóku virkan þátt í framkvæmd áætlunarinnar og í samstarfinu við staðbundin yfirvöld.

Áætluninni lauk með ráðstefnunni „Human Trafficking Today – Our Joint Baltic Sea Challenge“, sem haldin var í Sankti Pétursborg. Á ráðstefnunni var fjallað um mansal á Eystrasaltssvæðinu og það starf sem unnið hefur verið á svæðinu fram að þessu, meðal annars á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar og Eystrasaltsráðsins.

Í tengslum við áætlunina hafa hundruð manna hlotið þjálfun og tekið þátt í ráðstefnum um þessi mál sem haldnar hafa verið í Sankti Pétursborg, Karelíu, Eystrasaltsríkjunum og Helsinki.

Árið 2014 setti Norræna ráðherranefndin jafnframt af stað nýja tveggja ára áætlun til að halda áfram að berjast gegn mansali. Markmiðið er áfram að gera samstarfið og miðlun þekkingar skilvirkari innan þess samstarfsnets yfirvalda og sérfræðinga sem starfa að þessum málum á Norðurlöndum, í Eystrasaltsríkjunum og Norðvestur-Rússlandi.

1.4.2 Talað einum rómi í jafnréttismálum

Stefna Norðurlanda í jafnréttismálum er ein af grunnstoðum lýðræðis á Norðurlöndum. Norrænu löndin standa frammi fyrir áþekktum áskorunum í jafnréttismálum. Löndin hafa mikið gagn af reynslu hvers annars og nýta sér þær aðferðir sem reyndar hafa verið í hinum löndunum til að stuðla að auknu jafnrétti kynjanna.

Samstarf Norðurlanda á þessu sviði er virkt og sýnilegt og er klárlega eitt af þeim gildum sem móta ímynd Norðurlanda, meðal annars á alþjóðavettvangi.

Norðurlönd tala oft einum rómi og sýna mikinn áhuga á jafnréttismálum. Þegar Kvennanefnd Sameinuðu þjóðanna (CSW) hélt árlegan fund sinn árið 2014 lýstu norrænu ráðherrarnir sameiginlegu álitinu um mikilvægi virks jafnréttisstarfs í menntamálum.

Annað dæmi er Norrænn vettvangur (Nordiskt forum) 2014, sem haldinn var í Malmö. Það var stór fundur sem kvennahreyfingar Norðurlanda stóðu fyrir með verulegum stuðningi frá Norrænu ráðherranefndinni. Á fundinum voru meðal annars rædd mál á borð við réttinn til jafnra launa, sömu tækifæra til menntunar og að kynbundið ofbeldi ætti aldrei að líðast.

Þátttakendur sýndu jafnréttisstarfi Norrænu ráðherranefndarinnar mikinn áhuga.

Í gegnum Kvennanefnd Sameinuðu þjóðanna ná Norræna ráðherranefndin og Norðurlönd í sameiningu til þingmanna, forystumanna og frjálsra félagasamtaka sem taka þátt í störfum Kvennanefndarinnar. Þing Kvennanefndarinnar er haldið árlega, en Norrænn vettvangur hefur aðeins verið haldinn tvisvar áður, árin 1994 og 1998.

2. Fjárhagsáætlun 2014 – samningaviðræðum við Norðurlandaráð fylgt eftir

Samkomulag hefur náðst í árlegum samningaviðræðum Norðurlandaráðs og Norrænu ráðherranefndarinnar um fjárhagsáætlun ráðherranefndarinnar og eftirfarandi fjárhagsliðum verður breytt frá því sem var í fjárhagsáætlun ársins 2014.

- *Að kanna hvort ná megi aukinni hagkvæmni og skilvirkni með því að sameina Norræna menningarsjóðinn og Norrænu menningargáttina. Í úttektinni skal sérstaklega beint sjónum að því hvaða áhrif, kosti og galla það myndi hafa fyrir starf að menningarmálum.*

Norræna ráðherranefndin hefur afgreitt tilmælin með úttekt sem Norðurlandaráð fékk afhenta um miðjan september 2014. Norræna ráðherranefndin um menningarmál hefur fjallað um úttektina og telur, á grundvelli upplýsinganna sem þar koma fram, að ekki sé ástæða til að vinna frekar með hugmyndina um að sameina Norræna menningarsjóðinn og Norrænu menningargáttina.

- *Að kanna hvort ná megi aukinni hagkvæmni og skilvirkni með því að sameina rekstur þriggja stofnana sem eru til húsa í Norrænu miðstöðinni (Nordisk Center) í Ósló. Unnið er að úttekt á stjórnun stofnananna í tengslum við nútímavæðingarverkefni framkvæmdastjórans.*

Nordforsk, Norrænum orkurannsóknnum og Norrænu nýsköpunarmiðstöðinni hefur verið falið að koma á stjórnsýslulega sjálfbæru samstarfsfyrirkomulagi fyrir sitt stjórnsýslusvið. Þróa á fyrirkomulagið og innleiða það og markmiðið er að það verði tekið í notkun á árunum 2015 og 2016.

- *Að Norræna blaðamannamiðstöðin fái eina milljón danskra króna til verkefna á sviði blaðamennsku sem hafa skýrt norrænt markmið. Styrkirnir verði fjármagnaðir undir fjárlagalið 1-2208-1 Forgangsmál (Strategiska satsningar).*

Norræna ráðherranefndin hefur fylgt eftir fjárhagsáætlunarsamkomulaginu við Norðurlandaráð með því að veita Norrænu blaðamannamiðstöðinni eina milljón danskra króna. Starfsemin snýst um viðfangsefni sem eru mikilvæg fyrir Norðurlönd og beint verður sjónum að nýjum starfsháttum og hlutverkum ritstjóra og blaðamanna sem gefa tækifæri á nýrri tegund samspils milli mismunandi tegunda miðla á Norðurlöndum.

- *Að 300.000 danskar krónur af fjármagni sem ekki var nýtt úr formennskusjóði verði eyrnamerktað til þess að ganga frá tilmælum 41/2012 um sjálfstjórn á Norðurlöndum á árinu 2014.*

Norræna ráðherranefndin vill stuðla að framkvæmd tillagnanna með því að bjóða fram styrk til þess að taka saman rit og halda ráðstefnu í framhaldi af því um sjálfsstjórnarfyrirkomulag á Norðurlöndum.

Samstarfsráðherrarnir samþykktu í tengslum við fjárhagsáætlunarviðræðurnar að taka frá fjögur hundruð þúsund danskar krónur í þessum tilgangi. Norðurlandaráð hafði umsjón með starfi að ritinu og ráðstefnunni og gerði samning við Friðarstofnun Álandseyja um verkið.

- *Að efla þurfi alþjóðasamstarf um að stemma stigu við fjölonæmum bakteríum (One Health). Því er lagt til að sameiginlegar norrænar aðgerðir verði settar í öndvegi þegar unnið er að undirbúningi og tekin ákvörðun í byrjun árs 2014 um norrænt lýðheilsusamstarf í kjölfar þess að Norræni lýðheilsuháskólinn (NHV) er lagður niður.*

Norræna ráðherranefndin leggur mikla áherslu á þetta svið. Samstarfsráðherrarnir hafa fjallað um Könberg-skýrsluna í heild, meðal annars tillöguna varðandi aukið sýklalyfjaónæmi. Heilbrigðisráðherra Íslands og utanríkisráðherra Íslands (sem jafnframt er þróunarmálaráðherra) hafa rætt hvernig hægt sé að koma málinu áfram til allra hinna norrænu utanríkis- og þróunarmálaráðherranna. Málið hefur einnig verið til umræðu 2012, 2013 og 2014 á fundum Norrænu ráðherranefndarinnar um sjávarútveg, landbúnað, matvæli og skógrækt. Skrifstofa Norrænu ráðherranefndarinnar hefur jafnframt ítrekað átt samningaviðræður varðandi sýklalyfjaónæmi við Alþjóðaheilbrigðismálastofnunina (WHO). Meðal annars hefur framkvæmdastjóri Norrænu

ráðherranefndarinnar hitt svæðisstjóra WHO, Zsuzsanna Jakab. Samstarfsráðherrarnir vinna áfram markvisst að þessu máli.

- *Að sjónarmið sjálfbærrar neytendastefnu komi skýrt fram í nýrri starfsáætlun vinnuhóps norrænu umhverfisráðherranna um sjálfbæra neyslu og framleiðslu (HKP).*

Í starfsáætlun HKP fyrir árið 2015 hefur hópurinn eingöngu lagt áherslu á þætti sem varða neyslu og hann vinnur almennt með þetta viðfangsefni á breiðum grundvelli.

- *Að innan fjárhagsáætlunarramma Nordjobb verði fé varið til að markaðssetja „Jobbresan“ hjá sveitarfélögum á Norðurlöndum.*

Á öllum fundum Nordjobb með sveitarfélögum og atvinnuveitendum á Norðurlöndum sem fjalla um hugmyndina að baki Nordjobb hafa einnig verið veittar upplýsingar um „Jobbresan“ sem leið til að aðstoða ungmenni sem eru fjarri vinnumarkaði (NEET) við að finna sér starf. Nordjobb beitir sér fyrir því að auka atvinnustig ákveðinna hópa ungmenna þar sem atvinnuleysishlutfallið er yfir meðallagi, til dæmis NEET og ungmenni sem nýlega hafa lokið menntun á háskólastigi.

- *Að Norræni sumarháskólinn (NSU) verði settur undir NordForsk að því tilskildu að starfsemi sumarháskólans haldist óbreytt. NordForsk verði falið að fjármagna starfsemi Norræna sumarháskólans á árinu 2014 og hafi sú fjárhæð sama raungildi og miðað við árið 2013.*

Norræna ráðherranefndin hefur uppfyllt fjárhagsáætlunarsamkomulagið sem gert var við Norðurlandaráð með því að gefa Nordforsk sérstakt verkefnisbréf fyrir árið 2014 um að fjármagna Norræna sumarháskólann árið 2014 á samsvarandi stigi og árið 2013. Norræni sumarháskólinn og Nordforsk hafa gert með sér samning um fjármögnun árið 2014.

- *Að hálfri milljón danskra króna verði varið í að kanna þörf á að safna saman norrænum upplýsingum á vefinn fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki sem eru ýmist að leita að starfsfólki, koma sér fyrir eða eiga viðskipti milli Norðurlandanna. Forkönnunin verði unnin í samstarfi við samtök fyrirtækjaeigenda. Svæðisbundin vefgátt af þessu tagi starfar á Eyrarsundssvæðinu en þjónustan mætti vera í boði fyrir öll lítil og meðalstór fyrirtæki á Norðurlöndum. Forkönnunin verði fjármögnuð undir fjárlagaliðnum Afnáám stjórnsýsluhindrana (Gränshindersamarbete) 5-2055-1.*

Árið 2014 tók Rambøll saman skýrsluna „Nordisk informationsportal for små og mellemstore virksomheder – Behovsanalyse“ (Norræn vefgátt fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki – þarfagreining). Niðurstaða skýrslunnar var að mikið sé til af upplýsingum á Norðurlöndum en að vel megi búa til þverfaglega gátt fyrir þær sem geti veitt fyrirtækjum heildaryfirlit yfir þær upplýsingar sem til eru. Í skýrslunni voru lagðar til ýmsar leiðir til að hrinda áætluninni í framkvæmd.

Árið 2014 kannaði skrifstofan hvaða aðilar geti tekið að sér þetta verkefni. Einnig hafa verið kannaðar mismunandi leiðir til að fjármagna slíka vefgátt. Það er því skýrt að ákvörðun hefur verið tekin um að þróa slíka vefgátt þegar lausnir hafa fundist á hagnýtum þáttum tengdum rekstri og fjármögnun.

- *Að undir fjárlagalið 7-8113-2 (Græn tækniviðmið og staðlar – Norðurlönd sem staðlagjafi) verði bætt við mati á samræmingu í norrænum byggingariðnaði.*

Áætlunin „The Nordic Region as standard maker“ (Norðurlönd sem staðlagjafi) hefur verið einn liður í átaki forsætisráðherranna um Grænan vöxt frá árinu 2012. Áætlunin felur í sér mótun þriggja samræmingaraðgerða í byggingariðnaði. Markmið áætlunarinnar er að sameiginlegir staðlar Norðurlanda verði síðan að evrópskum stöðlum. Samræming þeirra staðla sem fyrir hendi eru í byggingariðnaði hefur stöðugt verið til umræðu milli þeirra aðila sem hafa umsjón með stöðlum á Norðurlöndum og norrænna stofnanna. Lítið er svo á að að skynsamlegt sé að nota krafta í það að vinna sameiginlega að samræmingu og innleiðingu ESB- /EES-reglugerða og þar með að koma í veg fyrir að nýjar stjórnsýsluhindranir verði til.

- *Að einnig verði fjallað um samgöngur í nýrri framkvæmdaáætlun í orkumálum (2014–2017). Rannsóknir og nýsköpun í samgöngumálum verði einnig metin þegar gerð verður ný áætlun um orkurannsóknir (2015–2018) fyrir Norrænar orkurannsóknir.*

Samgöngumál sem tengjast orkumálum verða með sem þverfaglegt fagsvið í framkvæmdaáætlun orkumálaráðherranna fyrir norrænt samstarf í orkumálum 2014-2017. Sérstök áhersla er lögð á rafknúin ökutæki og sjálfbæra orku í samgöngugeiranum. Eitt dæmi um verkefni á þessu sviði er lífoldsneyti fyrir flugvélar sem Embættismannanefndin um orkumál (ÄK-E) hefur ákveðið að styrkja. Samgöngumál eru jafnframt hluti af áætluninni fyrir Norrænar orkurannsóknir (NEF).

- *Að undir fjárlagaliðnum „Starfshópar – umhverfismál“ (3-3311-2) verði fé eyrnamerkt til að efla innleiðingu framkvæmdaáætlunar HELCOM-samningsins (BSPA).*

HAV, vinnuhópur umhverfissviðsins sem vinnur að málum sem varða umhverfi hafsins, hefur eyrnamerkt um fjögur hundruð þúsund danskar krónur á fjárhagsáætlun ársins 2015 til verkefna sem tengjast HELCOM. Stór hluti af starfsemi HAV tengist jafnframt HELCOM.

- *Að þörfer á norrænni könnun á ferðafrelsi sjúklinga um Norðurlönd þegar tilskipun ESB (Directive on Cross Border Health Care) verður innleidd í löndunum og einhver reynsla hefur fengist. Málið verður tekið inn í áætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um Sjálfbæra norræna velferð (2013–2015) og í því sambandi verður lagt mat á þá yfirferð á samstarfinu á heilbrigðissviði sem unnið er að um þessar mundir.*

Fjárhagsáætlunarsamkomulagið er tekið fyrir í sjöundu tillögu Könberg-skýrslunnar sem fjallar um frjálsa för sjúklinga og þar sem lögð er áhersla á að Norðurlönd eigi að leggja mat á áhrifin af innleiðingu tilskipunar ESB um frjálsa för sjúklinga. Enn er of snemmt að leggja mat á áhrif tilskipunarinnar. Samstarfsráðherrarnir vinna þess vegna áfram með frjálsa för sjúklinga og málið verður tekin til umfjöllunar síðar á samstarfsráðherra fundi á grundvelli innleiðingar tilskipunarinnar í löndunum.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

ANP 2015:770
Norræna ráðherranefndin – Ársskýsla 2014

ANP 2015:770
ISBN 978-92-893-4328-2 (PRINT)
ISBN 978-92-893-4329-9 (PDF)